

NACHTEXCURSIE LANGS DE WAAL, VAN VRIJDAG 12 OP ZATERDAG 13 JUNI 1981

R. Sinoo

Zoals gebruikelijk was het verzamelpunt weer het Oosterspoorplein, waar zeventien V.W.G.-'ers rond tien uur elkaar die vrijdagavond vonden. Een feestelijk gezicht is dat altijd, zo'n troep in het groen gestoken, gelaarsde natuurvrienden. Wij trokken ook nu weer de aandacht van voorbijgangers, maar dat kwam vooral omdat Yves zijn auto compleet met hele bovenbouw had meegebracht. Om kwart over tien gingen we op weg, uitgewuifd door een Marokaan, die de hele tijd onduidelijke standpunten op hartstochtelijke wijze had staan verkondigen en net deed, of-ie er bij hoorde. Niemand begreep er wat van, maar het was duidelijk dat hij andere plannen had dan wij voor die avond en hij ging dus niet mee. Via Soest bereikten wij Leersum, waar wij onze gids, D.Jonkers, oppikten. (Dick kent het gebied van de grote rivieren op zijn duimpje en hij loodste ons ook ditmaal weer langs de mooiste plekjes, kleine vogelparadijsjes.)

Onder een onbewolkte sterrenhemel, in het schijnsel van de halfvolle maan staken wij met de laatste veerpont de Rijn over; langs de uiterwaarden van de Rijn luisterden wij vergeefs naar Woudaapjes, die er misschien vanwege de koude nacht weinig zin in hadden. Wel hoorden wij een jonge Bosuil roepen vanuit een bomengroepje, maar ik denk, dat alleen de voorsten van onze groep hem hebben zien wegvliegen toen wij gingen kijken. De uiterwaarden daar, leverden gelukkig meteen al een Kwartelkoning op, die nogal ver weg de hele tijd gemoeidelijk zat te raspen. Een korte wandeling bij een afgesloten, zoetjesaan verlandende arm van de rivier leverde een zingende Bosrietzanger, dito Kleine Karekiet, en Waterral, Meerkoet, Waterhoen en Fuut op. Ook was hier even de roep van een Steenuil te horen. Door de Betuwe rijdend maakten wij de sprong van Rijn naar Waal; tot voorbij Nijmegen volgden wij de noordelijke waaldijk. Onderweg hielden we geregeld halt om te luisteren naar vogelstemmen in het nachtelijk duister van de uiterwaarden; geluiden van Grauwe Ganzen en een Bergeend bereikten ons van ver, terwijl dichterbij een Grote Karekiet zijn grove zang liet horen. Een wandelingetje op de dijk iets voorbij Dodewaard, tegenover Doddendaal (waarover straks meer), voerde langs een mooi rivierbos, waar even een Nachtegaal sloeg in het geboomte, maar toen verder hardnekkig zweeg. Iets eerder hadden we ook al het gepiep van een jonge Ransuil gehoord, een geluid dat doet denken aan het knarsen van een roestig scharnier. Teruglopend naar de auto's hoorden we een laag "gekwik" uit het beneden aan de dijk liggende weiland. Kwartels! Eventjes maar, en toen we ademloos bleven luisteren of er nog iets kwam, werden we getrakteerd op.... weer dat geluid? Nee, ditmaal was het een koe, die de staart optilde en met een vallende verse vlaai de Kwarteljes meesterlijk nabootste. Door dit grappige voorval werd de stemming er nog beter op en omdat de echte Kwartels bleven zwijgen bereikten we de auto's met verder alleen nog een Bosrietzanger in de notities.

Bij Nijmegen reden wij de brug over de Waal over en na de Keizer-Karel stad ging het over de zuidoek van de Waal verder richting oost. Bij het dorpje Kekerdom, dicht bij de Nederlands-Duitse grens, hoorden we in het riet vele Kleine Karekieten, en in een struik een Bosrietzanger, die bedriegelijk goed een Blauwborst nabootste, maar toch door zijn eigen typische geluidjes door de mand viel. Ook hier zat weer een jonkie van de Ransuil smekend te "scharnieren" en wel heel dichtbij. Hoewel het al iets licht begon te worden, was het te donker om hem te kunnen zien zitten in zijn boom. Ver weg hoorden we Kluten. We richten nu de steven naar het westen; tijd om terugte gaan. Door een uitgestorven Nijmeegse binnenstad bereikten we via Weurt over de zuidoek van de Waal het vogelparadijsje Doddendaal; hier noteerden we in het ochtendgloren de zang van Winterkoning, Roodborst, Zwartkop, Tuinfluiter, Heggemus, Bosrietzanger, Tjiftjaf, Grauwe Vliegenvanger, Boomkruiper, Kleine Karekiet, Vink en Koekoek.

Met het licht worden konden we de vogels behalve horen, ook eindelijk zien; de Heggemus boven in een struik, en de Winterkoning boven op een antenne op een huisje! Zwarte Kraaien en Kauwen vlogen over, ook Houtduif en Holenduif, Boerenwaluw en Huiswaluw kwamen voorbij. Ofschoon de vogels hier natuurlijk de meeste aandacht opeisten, wil ik niet nalaten een plant te vermelden, waar Dick ons op wees: de reuzenbereklauw (*Heracleum mantegazzianum* van de familie der Umbelliferae-schermbloemigen), of voor ingewijden "The Giant Hogweed", een hier te lande gekweekte sierplant uit Zuidwest-Azië die eruit ziet als een uit zijn krachten gegroeide gewone bereklauw. Er stonden een paar van die knapen van planten in verwilderde staat, drie à vier meter hoog, met reusachtige bladeren en bloemschermen van een halve meter doorsnede. Na Doddendaal reden wij, nu bij vol daglicht, langs enkele ruige weilanden vol met opschietende zuring. Grauwe Gorzenland! We hadden meteen geluk; op afstand waren twee van die dikke gorzen te zien op paaltjes. Dichterbij bleken ze ook te zitten, op paaltjes langs de weg, of op de weg, hippend als mussen. In totaal hebben we er zeven geteld op dat stukje, en bovendien noteerden we Gele Kwikstaart, Kneu, Graspieper, Veldleeuwerik, Blauwe Reiger, Vissdiefje, Tureluur, Grutto, Kievit en Patrijs. Iets verder langs de dijk lagen enkele plasjes, die bij nader beschouwing Oeverloper, Kleine Plevier, Kievit en Scholekster opleverden. Een kleine discussie ontstond over de vraag; wat voor een wijfjeseend daar zo kalmpjes voorbijzwom met een stuk of zes jongen in haar kielzog. Het bleek een vrouwtje Krakeend te zijn, wat aan kop en snavel het best te zien was.

Twee onzer deelnemers namen hierna afscheid, daar ze om acht uur thuis wilden zijn. De rest reed naar de laatste bestemming van onze rivierentocht: de Kil van Hurwenen. Onderweg hielden wij onze ogen goed open en zagen wij een Steenuiltje boven op een knotwilg zitten. Weliswaar hadden wij al eerder, in het donker, Steenuiltjes gezien, steeds vliegend in het licht van de koplampen, maar deze uil was mooi te bekijken, hoewel hij al spoedig wegvloog. Uiteindelijk bereikten we de Kil van Hurwenen, een verlande Waal-arm bij Zaltbommel. Onder een stralend blauwe hemel met hoge, ijle veerwolken, en in de warme zon wandelden we over de dijk. We konden van hier heel het moerasgebied overzien, met erachter de in de zon glinsterende Waal. Aan vogels ontbrak het niet; Grasmus, Bosrietzanger, Grote en Kleine Karekiet, Rietgors, Fitis, Spotvogel, Tuinfluiter, Merel, Zanglijster, Groenling en Gierwaluw deden van zich horen. Ook klonk even de bas van de Roerdomp, nogal ver weg. Een andere reiger liet zich wel bekijken, een Purperreiger vloog over. In de verte gleed een Bruine Kiekendief laag over het ruige land, en, dichterbij, verlevendigden enkele Futenfamilies met jongen, alsmede Wintertaling, Slob-eend een mannetje Smient en wat Wilde Eenden het stille, in de zon schitterende water tussen de rietkragen. Aan de andere zijde van de dijk ontdekten we in een grote nestkast twee jonge Torenvalken; steeds was hier een oude Torenvalk bij in de buurt. Een Koekoek kwam overvliegen en mooi was zijn roofvogelachtig silhouet te zien, toen hij met ondiepe vleugelslagen over de dijk zeilde. Een Boomvalk, die langsscheerde en naar het oosten wegvloog, besloot op waardige wijze onze excursie; om acht uur 'smorgens zetten we er een punt achter en keerden huiswaarts. In bovenstaand verhaal werden 64 vogelsoorten genoemd; in totaal zagen we er 80.